

art teachers. In accordance with the tasks, the pedagogical conditions and methods that accompany their implementation are substantiated: a thorough pedagogical condition and two, which are introduced in stages: "poly-artistic-setting", "artistic-contextual". Cross-cutting condition: purposeful accumulation of artistic-pedagogical information and its application in processing piano works. The effectiveness of such methods, that implement this condition, is determined: cognitive-search (creation of artistic and information bank of factors in relation to the work; analysis of the worldview of the composer and authors, interpreter and co-author); methodological-organizational (creation of the map of correspondence of artistic information to the performance tasks; creation of a probable situation with the use of the work in the context of educational tasks). The first pedagogical condition is introduction of poly-artistic methodological support in the educational process of piano training. The content and procedure of application of the following methods are presented: stimulation of synesthesia of feelings; replacement of modes of perception and associations; creation of an artistic and figurative thesaurus. The second pedagogical condition is to stimulate activity to reveal the context of the work in solving functional educational tasks. Relevant methods: multi-role game; interpretive dialogue/polylogue; construction of a cross-cultural trajectory of the work's application.

Key words: *artistic-pedagogical erudition, pedagogical conditions, future musical art teachers.*

УДК 378.147:[780.712.2:784.1.087.68]:78.089.6

Марина Петренко

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка

ORCID ID 0000-0002-3058-4129

DOI 10.24139/2312-5993/2021.02/442-453

ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ЧИТАННЯ ПАРТИТУР»

У статті розглянуто проблему організації самостійної роботи майбутніх фахівців музичного мистецтва. На основі аналізу, синтезу, порівняння, систематизації та узагальнення поданих у літературних джерелах засадничих положень із досліджуваної проблематики визначено теоретичні й методичні основи організації самостійної роботи магістрів музичного мистецтва під час вивчення курсу «Читання партитур». Конкретизовано зміст самостійних завдань відповідно до другого розділу робочої програми презентованого курсу. Доведено ефективність представлених організаційно-змістових засад самостійної роботи студентів.

Ключові слова: *самостійна робота, магістр музичного мистецтва, курс «Читання партитур», диригентсько-хорова підготовка.*

Постановка проблеми. Глобальні трансформації сучасного соціуму, які характеризуються динамізмом структурно-функціональних перетворень, стрімкістю інформатизації суспільства, універсалізацією науково-освітнього простору спонукають до визначення нових пріоритетів підготовки фахівців мистецького профілю. На часі плекання конкурентоспроможних спеціалістів-музикантів, здатних до саморозвитку, самоосвіти, самовдосконалення на всіх етапах особистого та професійного зростання. У такому контексті актуальною вбачається проблема розробки

питань організації самостійної роботи майбутніх магістрів музичного мистецтва під час вивчення курсу «Читання партитур».

Аналіз актуальних досліджень. Нормативним базисом питання, що розробляється, є Закон України «Про вищу освіту» (Закон, 2014), «Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті» (Національна доктрина, 2002), Державна національна програма «Освіта» («Україна XXI століття») (програма «Освіта», 1994), Положення про самостійну роботу студентів у Сумському державному педагогічному університеті імені А. С. Макаренка (Положення про самостійну роботу, 2019).

Студіювання літературних джерел свідчить, що проблема розробки організаційних засад самостійної роботи суб'єктів освітнього процесу знайшла висвітлення в численних психолого-педагогічних дослідженнях. Зокрема, психологічні основи навчально-самостійної діяльності учнівської аудиторії були предметом розгляду Б. Ананьєва, Д. Богоявленського, Л. Виготського, В. Давидова, І. Зимньої, С. Максименка, О. Сергеєнкової та ін.; питання розробки методологічних і методичних основ організації самоосвітньої діяльності студентів закладів вищої освіти були в колі уваги А. Алексюка, Л. Бондар, Н. Бібік, В. Буряк, С. Гончаренка, І. Козловської, А. Котової, О. Кривоноса, В. Лозової, О. Малихіна, А. Матюшкіна, М. Махмутова, І. Нагрибельної, О. Савченко, О. Семенов, П. Сергєєва, М. Солдатенко, М. Фіцули, Л. Хомич та ін.; проблеми самоосвіти в ракурсі музичного навчання студентів педагогічних вишів турбували І. Боднарук, А. Гончарова, С. Горбенка, О. Горожанкіну, О. Єременко, Ж. Карташову, Л. Масол, Д. Левіт, Л. Опарик, Г. Падалку, О. Рудницьку, О. Щолокову та ін.

Аспект методичного забезпечення самоосвіти студентів у процесі диригентсько-хорового навчання, зокрема професійного самостановлення під час опрацювання образності хорових партитур, також цікавив спеціалістів-науковців. Так, розроблено низку навчальних праць методичного забезпечення курсу «Читання партитур». Зокрема, у робочих програмах відповідного курсу для студентів-бакалаврів (Бойко, 2010; Обух, 2017) звертається увага на необхідність удосконалення методики проведення індивідуальних занять із даного предмету та технології організації самостійної роботи. У практикумах з означеної дисципліни (Грицюк, 2017; Сіненко, 2017) наголошується на важливості оптимізації та ретельного підходу до проведення лабораторних і практичних занять, розвитку навичок самоконтролю та самоосвіти майбутніх диригентів хору.

Водночас, у наукових публікаціях не приділено достатньої уваги проблемам організації самостійної роботи студентів другого

магістерського рівня вищої освіти під час вивчення курсу «Читання партитур». Практичний моніторинг показує, що у значної кількості студентів спостерігається відсутність потреби до професійного самостановлення, недостатня сформованість умінь самостійної роботи, низька результативність знаходження конструктивних шляхів вирішення навчальних завдань без посередньої участі викладача.

Мета статті – висвітлити змістові та організаційні аспекти самостійної роботи магістрів-майбутніх диригентів хору під час вивчення курсу «Читання партитур».

Методи дослідження. Для досягнення мети запропонованої публікації застосовано такі методи дослідження: системно-структурний аналіз, порівняння й узагальнення праць із психології, педагогіки, музичної педагогіки; нормативної та навчальної літератури, педагогічного та музично-педагогічного досвіду – для визначення теоретичних основ організації самостійної роботи майбутніх фахівців хороуправління; структурно-функціональний аналіз, конкретизація, систематизація та синтез – для розроблення методичного інструментарію організації самостійної роботи магістрів музичного мистецтва під час вивчення курсу «Читання партитур».

Виклад основного матеріалу. Загально визнано, що самостійна робота студентів є важливою організаційною формою навчання в закладах вищої освіти, основним засобом оволодіння змістом навчальної дисципліни в межах позааудиторної роботи. У сучасних наукових джерелах можна зустріти різні тлумачення цього поняття. Нам імпонує визначення, яке характеризує самостійну роботу як «плановану індивідуальну або колективну роботу студентів, що виконується за завданням, і методичного керівництва викладача, але без його безпосередньої участі» (Енциклопедія освіти, 2008, с. 344–345).

Зміст та обсяг самостійної роботи визначається відповідними нормативними документами: освітньо-професійною програмою, робочою програмою навчальної дисципліни та навчальним планом. Робоча програма навчальної дисципліни «Читання партитур» для студентів Навчально-наукового інституту культури і мистецтв Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки здобувачів вищої освіти на другому (магістерському) рівні (галузь знань 02 «Культура і мистецтво», спеціальність 025 «Музичне мистецтво») (Освітньо-професійна програма, 2020). Згідно з робочою програмою навчальної дисципліни для студентів

денної форми навчання на самостійну роботу відводиться 100 годин зі 150 загальних годин курсу, а для студентів заочної форми навчання – 138 годин зі 150 загальних годин.

Метою курсу «Читання партитур» є теоретико-практична підготовка студентів до майбутньої професійної діяльності як артистів хору та керівників хорових колективів; озброєння їх методичними засадами опанування хорової партитури будь-якого виду, здатністю до глибинного осмислення й освоєння художньо-образного змісту вокально-хорових творів, формування вмінь високомайстерного відтворення на фортепіано різних видів хорових партитур та матеріалу для розспівування хору, вмінь спрощення фактури хорових зразків, здатності до їх транспонування й читання з аркуша.

Серед номенклатури компетентностей, які набуваються в результаті вивчення означеного курсу, виокремлюємо такі:

- *загальні* (здатність використовувати інформаційні й комунікаційні технології; здатність до абстрактного мислення, аналізу й синтезу; здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях; здатність генерувати нові ідеї (креативність);

- *фахові* (здатність створювати, реалізовувати й висловлювати власні художні концепції; здатність інтерпретувати художні образи в музикознавчій / виконавській / диригентській / композиторській / педагогічній діяльності; здатність аналізувати виконання музичних творів або оперних спектаклів, здійснювати порівняльний аналіз різних виконавських інтерпретацій, у тому числі з використанням можливостей радіо, телебачення, Інтернету; здатність взаємодіяти з аудиторією для донесення музичного матеріалу, вільно та впевнено репрезентувати свої ідеї (художню інтерпретацію) під час публічного виступу; здатність застосовувати традиційні й альтернативні інноваційні технології виконавської діяльності) (Робоча програма навчальної дисципліни, 2020).

Опанування навчальною дисципліною «Читання партитур» базується на взаємопроникненні та взаємозбагаченні навчального матеріалу з таких дисциплін: «Фах (хорове диригування)», «Хорознавство», «Хорове аранжування», «Хоровий клас», «Оркестровий клас», «Фортепіано», «Постановка голосу», «Аналіз музичних форм», «Історія світової музики», «Історія виконавства», «Основи виконавської інтерпретації». Дисципліна також тісно пов'язана з виробничою виконавською практикою за фахом.

Зазначена програма містить чітко визначені завдання для самостійної роботи. Їх перелік обумовлюється змістом навчальної дисципліни, кількістю аудиторних практичних занять та формою навчання

студентів. Згідно з вимогами відповідної освітньо-професійної програми курс поділяється на два розділи: «Читання партитур для однорідних хорів» та «Читання партитур для мішаних хорів». Конкретизуємо зміст самостійних завдань відповідно до другого розділу робочої програми презентованого курсу (Робоча програма навчальної дисципліни, 2020).

Самостійна робота до теми: «Читання партитур для мішаних хорів а саррелла у дворядковому та трирядковому викладі (одночасно зі співом будь-якої хорової партії).

Практичні завдання для самостійного опрацювання: здійснить виконавський аналіз партитур для мішаних хорів а саррелла у дворядковому викладі; ретельно вивчіть окремо партії правої та лівої руки хорових партитур, раціонально розподіляючи голоси між руками; відтворіть обома руками три партитури для мішаних хорів а саррелла у дворядковому викладі; опануйте три партитури для мішаних хорів а саррелла у трирядковому викладі, використовуючи операції, описані в завданнях 1–3; проспівайте сольфеджіо та з вимовою літературного тексту будь-яку хорову партію вивчених партитур для мішаних хорів а саррелла у дворядковому та трирядковому викладі, одночасно відтворюючи партитуру на фортепіано.

Методичні вказівки. Для вирішення завдань керуйтеся такими положеннями:

- відтворення партитури гомофонно-гармонічного складу передбачає яскраве виділення мелодійної лінії та фонове звучання інших голосів твору (басову лінію необхідно виконувати також досить яскраво);

- відтворення партитури поліфонічного та змішаного складу вимагає визначення ролі й функціонального навантаження хорових партій у контексті драматургії твору.

- виокремлюємо такі специфічні особливості хорового звучання: вокальна, кантиленна, співацька природа хорового звуку; особливе хорове дихання (ланцюгове); тембральне багатство звучання різних видів співацьких голосів;

- згідно зі специфікою хорового звучання необхідними є такі технічні прийоми втілення хорових творів на фортепіано: характер туше legato (імітація «співу на інструменті»), імітація тембрового різнобарв'я хорового звучання, дотримання всіх видів цезур, зручна, доцільна аплікатура; виважена педаль, доцільний розподіл голосів між руками, фоноворельєфний розподіл тематичного матеріалу;

- виконання тенорової партії, виписаної у скрипковому ключі здійснюється на октаву нижче, виписаної в басовому ключі – відповідно до написання.

Теоретичні питання для самоконтролю: Які особливості розміщення голосів у партитурах для мішаних хорів а саррелла у дворядковому та трирядковому викладі ви можете назвати? Які особливості виконавського відтворення на фортепіано партитур зазначених складів вам відомі? Які специфічні особливості хорового звучання ви можете перелічити? Які особливості підбору аплікатури й розподілу голосів між руками в партитурах для мішаних хорів а саррелла у дворядковому та трирядковому викладі ви можете назвати?

Самостійна робота до теми: «Вивчення чотирирядкових партитур для мішаних хорів а саррелла (одночасно зі співом будь-якої хорової партії)».

Практичні завдання для самостійного опрацювання: здійсніть виконавський аналіз партитур для мішаних хорів а саррелла у чотирирядковому викладі; відтворіть на фортепіано по дві партитури для мішаних хорів а саррелла у чотирирядковому викладі гомофонно-гармонічного, поліфонічного та змішаного складу, враховуючи особливості запису тенорової партії; проспівайте сольфеджіо та з вимовою літературного тексту будь-яку хорову партію вивчених партитур для мішаних хорів а саррелла у чотирирядковому викладі, одночасно відтворюючи партитуру на фортепіано; ретельно вивчіть окремо партії правої та лівої руки хорових партитур, раціонально розподіляючи голоси між руками; відтворіть обома руками три партитури для мішаних хорів а саррелла у дворядковому викладі.

Методичні вказівки. Для вирішення завдань користуйтеся такими положеннями:

- спочатку ретельно вивчіть окремо партії правої та лівої руки хорових партитур, раціонально розподіляючи голоси між руками;
- після відтворіть партитури обома руками, слідкуючи за лінійним розвитком хорових голосів;
- співайте сольфеджіо та з вимовою літературного тексту окремо кожну хорову партію партитур для мішаних хорів а саррелла у чотирирядковому викладі;
- після ретельного вивчення окремих голосів партитури (в аспекті їх співу) інтонуйте будь-яку партію, одночасно відтворюючи партитуру на фортепіано.

Пам'ятайте, що:

- відтворення партитури гомофонно-гармонічного складу передбачає яскраве виділення мелодійної лінії та фонове звучання інших голосів твору (басову лінію необхідно виконувати також досить яскраво);

- відтворення партитури поліфонічного та змішаного складу вимагає визначення ролі й функціонального навантаження хорових партій у контексті драматургії твору.

- виокремлюємо такі специфічні особливості хорового звучання: вокальна, кантиленна, співацька природа хорового звуку; особливе хорове дихання (ланцюгове); тембральне багатство звучання різних видів співацьких голосів;

- згідно зі специфікою хорового звучання необхідними є такі технічні прийоми втілення хорових творів на фортепіано: характер туше legato (імітація «співу на інструменті»), імітація тембрового різнобарв'я хорового звучання, дотримання всіх видів цезур, зручна, доцільна аплікатура; виважена педаль, доцільний розподіл голосів між руками, фоноворельєфний розподіл тематичного матеріалу;

- виконання тенорової партії, виписаної у скрипковому ключі здійснюється на октаву нижче, виписаної в басовому ключі – відповідно до написання.

Теоретичні питання для самоконтролю: Які особливості розміщення голосів у партитурах для мішаних хорів а саррелла у чотирирядковому викладі ви можете назвати? Які особливості виконавського відтворення на фортепіано партитур для мішаних хорів а саррелла у чотирирядковому викладі гомофонно-гармонічного, поліфонічного та змішаного складу вам відомі? Які специфічні особливості хорового звучання ви можете перелічити? Які особливості підбору аплікатури й розподілу голосів між руками в партитурах для мішаних хорів а саррелла у чотирирядковому викладі ви можете назвати?

Самостійна робота до теми: «Особливості поєднання хорових партитур з інструментальним супроводом».

Практичні завдання для самостійного опрацювання: оберіть з хорового репертуару чотири партитури з інструментальним супроводом; ретельно вивчіть окремо кожну хорову партитуру та партію інструментального супроводу, оберіть спосіб їх поєднання; відтворіть у синтезованій формі хорову партитуру з інструментальним супроводом, керуючись правилами спрощення фактури хорових творів; проспівайте сольфеджіо та з вимовою літературного тексту голоси хорової партитури;

проспівайте сольфеджіо та з вимовою літературного тексту будь-яку хорову партію вивчених хорових творів, одночасно відтворюючи трансформований варіант вокально-інструментального твору на фортепіано; досягніть ансамблю між звучанням хорової партитури та партії інструментального супроводу.

Методичні вказівки. Для вирішення завдання керуйтеся правилами:

а) спрощення фактури хорових творів:

- незмінними залишаються мелодійна, басова лінії та гармонійна основа партитури;

- не вилучається жоден із важливих голосів партитури; можливі зняття подвійних голосів, октавні перенесення голосів, застосування арпеджіо, частковий пропуск повторюваних звуків, вилучення витриманих звуків, перенесення голосів із правої руки в ліву й навпаки, трансформація широко розташованих акордів;

б) спрощення фактури інструментального супроводу:

- незмінними залишаються лінія басу та функціонально-гармонійна основа супроводу;

- спрощуються, перетворюються підголоски, подвоєння, прикраси, гармонійні фігурації, мелізми, широко розташовані акорди.

Ансамбль партій, що поєднується, повинен характеризуватися синхронізацією звучання, узгодженістю штрихів, єдністю динаміки, узгодженістю агогіки, інтонаційною адекватністю, вивіреністю динамічного балансу, погодженістю рольових функцій, вивіреністю фоново-рельєфних відношень сольних інструментальних епізодів і синтезованого звучання партитури й супроводу.

Теоретичні питання для самоконтролю. Які правила спрощення фактури хорових творів вам відомі? Як може змінюватися партія інструментального супроводу в поєднанні з хоровою партитурою? Як може змінюватися хорова партитура в поєднанні з інструментальним супроводом? Які особливості виконавського відтворення синтезованого вокально-інструментального твору в аспекті фоново-рельєфних відношень ви можете назвати? Які особливості підбору аплікатури й розподілу матеріалу між руками для суміщення хорової партитури з партією інструментального супроводу ви можете назвати?

Самостійна робота до теми: «Особливості транспонування хорових партитур».

Практичні завдання для самостійного опрацювання: відтворіть чотири нескладні партитури для мішаних хорів у тональності оригіналу;

проаналізуйте теситурні умови партій сопрано й баса в обраних партитурах; проспівайте голоси партитур, обраних для транспонування спочатку в тональності оригіналу, потім у іншій доцільній для транспорту тональності; здійсніть інтервальний спосіб транспонування обраних хорових партитур у межах великої терції угору і вниз; здійсніть транспонування обраних хорових партитур у межах великої терції угору та вниз шляхом заміни ключів; здійсніть тональний спосіб транспонування обраних хорових партитур у межах малої терції угору та вниз; здійсніть комбінований спосіб транспонування обраних хорових партитур у межах малої терції угору та вниз.

Методичні вказівки. Здійсненню завдань транспонування хорових партитур буде сприяти виконання таких дій:

- здійсніть музично-теоретичний аналіз твору (визначте основну тональність, можливі відхилення чи модуляції, стрибки мелодичних ліній; фактуру твору; особливості ритмічної організації; характер темпу, артикуляції);

- здійсніть зіставлення оригінальної тональності й тональності транспорту, визначивши ключові знаки, інтервальні й гармонічні зміщення;

- програйте окремо голоси партитури в транспонованій тональності;

- просольфеджуйте партії спочатку в тональності оригіналу, потім – у транспорті;

- здійсніть розподіл голосів між лівою та правою рукою, підібравши зручну аплікатуру для виконання твору на інструменті;

- виконайте хорову партитуру у транспонованій тональності.

Теоретичні питання для самоконтролю. Як ви можете визначити сутність поняття «транспонування»? Чи потрібно враховувати, на вашу думку, теситурні умови партій сопрано й баса для визначення тональності транспорту? Які способи транспонування вам відомі? Які механізми інтервального способу транспонування вам відомі? Які механізми транспонування шляхом заміни ключів вам відомі? Які механізми тонального способу транспонування вам відомі? Що означає комбінований спосіб транспонування хорових партитур?

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок.

Організація самостійної роботи магістрів музичного мистецтва на основі окреслених методичних орієнтирів дозволяє розвинути у майбутніх фахівців інтерес до майбутньої професії артиста та диригента хору, озброїти їх необхідною системою методичних знань опанування хорової партитури будь-якого виду й уміннями високомайстерного відтворення їх

на фортепіано. Якісно здійснена самостійна робота спонукає студентів до активності, самоосвіти, самовдосконалення; стимулює ініціативність і творчі прояви, позитивно впливає на формування професійно-особистісних якостей – відповідальності, самоорганізованості та наполегливості. Подальшого вивчення вимагають питання визначення ефективних педагогічних умов організації самостійної роботи магістрів музичного мистецтва у процесі опанування представленого курсу.

ЛІТЕРАТУРА

- Бойко, В. (2010). *Читання хорових партитур*. Х.: ХДАК. (Boyko, V. (2010). *Reading Choral Parties*. Kh.: KHSAK).
- Грицюк, О. Ю. (2017). *Читання хорових партитур*. Київ: Видавництво Ліра-К. (Gritsyuk, O. Yu. (2017). *Reading choral Parties*. Kyiv: Lira-K Publishing House).
- Державна національна програма «Освіта» («Україна XXI століття»). (1994). К.: Райдуга. (*State National Program "Education" ("Ukraine of the XXI Century")*). (1994). К.: Rainbow)
- Енциклопедія освіти (2008). В. Г. Кремень (ред.). К.: Юрінком Інтер. (*Encyclopedia of Education* (2008). V. G. Kremen (ed.). К.: Jurinkom Inter).
- Закон України «Про вищу освіту». Режим доступу: <http://vnz.org.ua/zakonodavstvo/111-zakon-ukrayiny-pro-vyschu-osvitu>. (Law of Ukraine "On Higher Education". Retrieved from: <http://vnz.org.ua/zakonodavstvo/111-zakon-ukrayiny-pro-vyschu-osvitu>).
- Національна доктрина розвитку освіти України у XXI ст. (2002). *Педагогіка і психологія професійної освіти*, 2, 5–27 (National doctrine of education development of Ukraine in the XXI century. (2002). *Pedagogy and Psychology of Vocational Education*, 2, 5–27).
- Обух, Л. В. (2017). *Методичні рекомендації для вивчення та організації самостійної роботи студентів з навчального курсу «Читка хорових партитур». За першим (бакалаврським) рівнем*. Івано-Франківськ (Obukh, L. V. (2017). *Methodical recommendations for studying and organizing independent work of students from the course "Reading Choral Parties" . At the first (bachelor's) level*. Ivano-Frankivsk).
- Освітньо-професійна програма «Музичне мистецтво» другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 025 Музичне мистецтво галузі знань 02 Культура і мистецтво. Режим доступу: <https://art.sspu.edu.ua/media/attachments/2020/09/18/opp025muz.mistetctvo2020.pdf>. (*Educational and professional program "Musical Art" of the second (master's) level of higher education in the specialty 025 Musical art in the field of knowledge 02 Culture and art*. Retrieved from: <https://art.sspu.edu.ua/media/attachments/2020/09/18/opp025muz.mistetctvo2020.pdf>).
- Петренко, М. Б. (2014). Розвиток виконавсько-ансамблевої дієздатності студентів факультетів музично-педагогічного спрямування. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 7 (41), 389–396 (Petrenko, M. B. (2014). Development of performance and ensemble capacity of students of faculties of music and pedagogical direction. *Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies*, 7 (41), 389–396).
- Положення про самостійну роботу студентів у Сумському державному педагогічному університеті імені А. С. Макаренка. Режим доступу: https://sspu.edu.ua/images/2019/manual/documents/plozhennya_srs_92846.pdf. (*Regulations on independent work of students at Sumy State Pedagogical University*

named after A. S. Makarenko. Retrieved from: https://sspu.edu.ua/images/2019/manual/documents/polozhennya_srs_92846.pdf.

Робоча програма навчальної дисципліни «Читання партитур». М. Петренко (розробник). Режим доступу: https://art.sspu.edu.ua/images/2020/18/rob_progr_chitannya_partitur_pererob_32aad.pdf. (*Working program of the discipline "Reading scores". M. Petrenko (developer)*). Retrieved from: https://art.sspu.edu.ua/images/2020/18/rob_progr_chitannya_partitur_pererob_32aad.pdf).

Сіненко, О. О. (2017). *Читання партитур: практикум*. Київ: Видавництво Ліра-К (Sinenko, O. O. (2017). *Reading Parties: workshop*. Kyiv: Lira-K Publishing House).

РЕЗЮМЕ

Петренко Марина. Организация самостоятельной работы будущих специалистов музыкального искусства в процессе изучения предмета «Чтение партитур».

В статье рассмотрена проблема организации самостоятельной работы будущих специалистов музыкального искусства. На основе анализа, синтеза, сравнения, систематизации и обобщения представленных в литературных источниках основных положений по исследуемой проблематике определены теоретические и методические основы организации самостоятельной работы магистров музыкального искусства при изучении курса «Чтение партитур». Конкретизировано содержание самостоятельных задач согласно второму разделу рабочей программы представленного курса. Доказана эффективность представленных организационно-содержательных основ самостоятельной работы студентов.

Ключевые слова: самостоятельная работа, магистр музыкального искусства, курс «Чтение партитур», дирижерско-хоровая подготовка.

SUMMARY

Petrenko Maryna. Organization of independent work of future musical art specialists in the process of studying the discipline "Reading scores".

The article considers the problem of organizing the independent work of future musical art specialists. It is noted that the problem of methodological support of students' self-education in the process of conducting and choral training, in particular professional self-formation during the study of the imagery of choral scores is presented in the literature from the standpoint of improving methods of conducting individual, laboratory, practical classes, self-control and self-education of the students of the first (bachelor) level of higher education. It is determined that the issue of organizing independent work of masters-future conductors of the choir during the study of the course "Reading scores" has not been solved yet.

On the basis of analysis, synthesis, comparison, systematization and generalization of the basic provisions presented in the literature on the researched problems the theoretical and methodological bases of the organization of independent work of musical art masters during processing the choral scores are defined. The content and scope of independent work is determined in accordance with the regulations: educational-professional program, work program of the discipline and curriculum. The content of independent tasks is specified in accordance with the second section of the work program of the discipline "Reading scores". The list of these tasks is determined by the content of the discipline, the number of classroom practical classes and the form of students learning.

It is proved that organization of the independent work of masters of musical art on the basis of methodological guidelines outlined in the publication allows to develop future specialists' interest in the future profession of an artist and a choir conductor, to equip them with the necessary system of methodological knowledge for mastering the choral score of any kind and

the skills of their highly proficient reproduction on the piano. Qualitatively carried out independent work encourages students to activity, self-education, self-improvement; stimulates initiative and creativity, has a positive effect on the formation of professional and personal qualities – responsibility, self-organization and perseverance. Further study is required to determine the effective pedagogical conditions for the organization of independent work of masters of musical art in the process of studying the presented course.

Key words: *independent work, master of musical art, course “Reading scores”, conducting and choral training.*

УДК 378:793.3:78.07

Інга Хмелевська

Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського
ORCID ID 0000-0001-9129-2173

Володимир Трощенко

Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського
ORCID ID 0000-0003-4479-1097
DOI 10.24139/2312-5993/2021.02/453-463

ПОТЕНЦІАЛ ХУДОЖНЬО-ЕМОЦІЙНОЇ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ЖЕСТУ В ІНТЕРДИСЦИПЛІНАРНІЙ ПРОЄКЦІЇ МИСТЕЦЬКОЇ ПЕДАГОГІКИ

Стаття присвячена розгляду передумов функціонування комунікативного потенціалу художньо-емоційної інтерпретації жесту та деяких можливих напрямів його реалізації в області мистецької освіти. Застосування методу аналізу наукових досліджень із галузей нейробіології, психології, ітології та мистецької педагогіки дозволило з'ясувати, що художньо-комунікативний потенціал жесту (кінему), зокрема, досліджений у межах системи емоційно-кінестетичної асоціативності Р. Лабана, підлягає реалізації в галузі підготовки майбутніх викладачів музичного мистецтва і хореографії до актуалізації міждисциплінарних зв'язків у фаховій діяльності.

Ключові слова: *хореографія, музичне мистецтво, майбутні викладачі, кінема, Р. Лабан, хореутика, художня комунікація.*

Постановка проблеми. У національній рамці кваліфікацій визначено необхідність формування здатності майбутніх викладачів «...інтегрувати знання та розв'язувати складні задачі в широких або мультидисциплінарних контекстах» (*Про затвердження Національної рамки кваліфікацій, 2011*). Формування означеної здатності є важливим у контексті здійснення інтегрованого та міждисциплінарного навчання з метою реалізації розвивального потенціалу певної галузі знання або діяльності за межами традиційно-визначеної предметної площини її функціонування. У даному контексті вважаємо доцільним розглянути хореографічне мистецтво як галузь, що володіє потенціалом розвитку емоційної та компетентнісної сфер особистості й поза межами предметної площини навчання танців. Як слушно зазначено О. Скоробагатською, хореографія є видом мистецтва, який володіє специфічними